

Türkiye'deki Kütüphaneler için Yasal Çerçeve (Mevzuat) Bağlamında Sürdürülebilirlik ve Kurumsallaşma Değerlendirmesi*

Evaluation of Sustainability and Institutionalization in the Context of the Legal Framework (Legislation) for Libraries in Türkiye

Emine CENGİZ MATER**

ÖZET

Amaç: Kütüphaneler toplumsal kurumlardır ve bu kurumların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine etkili bir şekilde katkı sağlamaları beklenmektedir. Sürdürülebilirlik, çevresel faktörlerin yanı sıra, kurumsal yapıların ve işleyişin sürekliliğini de kapsayan bir kavramdır. Bu çalışmada, kütüphanelerin mevcut yasal bir çerçeve olmaksızın sürdürülebilir kalkınma hedeflerini nasıl yürüttükleri konusunda genel bir değerlendirme sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilirlik kavramının çevresel ve kurumsal boyutlarıyla birlikte, kütüphaneler için belirlenmiş sürdürülebilirlik hedefleri ve bu hedeflerin kütüphaneler açısından taşıdığı önem ele alınmıştır. Çalışmada, kütüphanelerde mevzuat, kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişki analiz edilerek, bu kurumların sürdürülebilirlik amacına nasıl daha etkili bir şekilde hizmet edebileceği tartışılmıştır. Bu araştırma, Türkiye'deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik alanındaki durumunu incelemeyi ve bu alanda gelecekteki çalışmalara yol göstermeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışmada literatür taraması, doküman analizi ve betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada, kütüphaneler için sürdürülebilirlik konusunda yasal zeminin eksik olduğu ortaya çıkan bulgular arasındadır. Yasal zemin eksikliği olsa da kütüphanelerde sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında çalışmaların yapılacağı fakat bu çalışmaların da devamlılığının eksik kalacağı görülmektedir. Başka bir deyişle kütüphanelerin sadece mekân olarak kullanıcıya hizmet vermesi sürdürülebilir kalkınma hedefinin gerçekleştiğini göstermemektedir. Kütüphanelerde sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerinin sağlanabilmesi için herhangi bir denetleme mekanizması bulunmadığı, yapılan hizmetlerin gönüllülük esasına göre yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Alandaki çalışmalar incelendiğinde ortaya çıkan örneklerin kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik bilinçli olarak gerçekleştirdikleri hizmetler olmadığı bu hizmetlerin kütüphanelerin yapısı gereği vermesi gereken hizmetler olduğu ortaya çıkmıştır. Bilinçsiz olarak gerçekleştirilen çalışmaların sürdürülebilirliğinin de zor olduğu görülmektedir. Aynı zamanda literatürden ve incelenen örneklerden elde edilen sonuçlar, kütüphanecilerin ve kütüphanelerin sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik yasal boyutu ile ilgili bir farkındalık ve hazırlık eksikliği içinde olduğunu göstermiştir.

Özgünlük: Bu çalışma kütüphanelerde sürdürülebilirlik kavramını yasal zemin açısından incelendiği ilk çalışma olması bakımından özgünlük taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, kütüphane, sürdürülebilirlik ve kütüphaneler, mevzuat (yasal düzenleme), yasal çerçeve, kurumsallaşma

*Bu makale 4-7 Ekim 2023 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen Cumhuriyet'in 100. Yılında Türk Kütüphaneciliği Sempozyumu adlı etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

**Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, emine.cengiz@marmara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1104-2639>

ABSTRACT

Purpose: Libraries are societal institutions, and they are expected to make a meaningful contribution to the achievement of sustainable development goals. Sustainability is a concept that encompasses not only environmental factors but also the continuity of organizational structures and operations. This study aims to provide a general evaluation of how libraries implement sustainable development goals in the absence of an existing legal framework. Additionally, the concept of sustainability, along with its environmental and institutional dimensions, the sustainability goals set for libraries, and the significance of these goals for libraries have been discussed. The study analyzes the relationship between legislation, institutionalization, and sustainability in libraries, and discusses how these institutions can more effectively serve the goal of sustainability. This research aims to shed light on the potential of libraries in Türkiye in the area of sustainability and to provide guidance for future studies in this field.

Method: The study utilizes literature review, document analysis and descriptive analysis methods.

Findings: The research shows that there is a lack of legal foundation for sustainability in libraries. Despite this, libraries are making efforts to work towards sustainability goals. However, these efforts may not be fully achieving sustainability due to the absence of a legal framework. Merely offering physical spaces as services does not necessarily contribute to achieving sustainable development goals. It has been revealed that libraries lack a monitoring mechanism to achieve sustainability development goals, and the services provided are carried out voluntarily.

Implications: Examination of existing studies in the field indicates that libraries inherently provide services that contribute to sustainable development goals, rather than consciously undertaking specific services. It is clear that unconscious efforts to achieve sustainability in studies pose significant challenges. Simultaneously, the literature review and examined examples reveal a lack of awareness and preparedness among librarians and libraries regarding sustainability and its legal dimensions.

Originality: This study holds originality in being the first examination of the concept of sustainability in libraries from a legal perspective.

Keywords: *sustainability, libraries, sustainability and libraries, legislation, legal framework, institutionalization*

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik teriminin ilk kez 1953 yılında bir ekonomi dergisinde kullanıldığı bilinmektedir (Fisher, 1953, s. 61). Sürdürülebilirlik, “temelde ekoloji ve ekolojik sistemlerin fonksiyonlarını, süreçlerini ve üretkenliğini gelecekte de devam ettirebilme yeteneği” olarak algılanmaktadır (Chapin, Torn ve Tateno, 1996, s.1017; aktaran Yavuz, 2010, s.64). Daha sonrasında bu terim “sürdürülebilir kalkınma” olarak 1987 yılında Birleşmiş Milletler’in “Ortak Geleceğimiz” başlıklı Brundtland Raporunda kullanılmıştır. Kısacası, terimin kullanımı aslında sanıldığı kadar yeni değildir. Çevresel bozulma, doğal kaynakların tükenmesi, aşırı nüfus ve diğer olumsuz faktörlerden kaynaklanan insan uygarlığının sürekliliğine yönelik gerçek tehditlerin olduğu zamanlarda, sürdürülebilir kalkınma konusu birçok bilimsel disiplinin ilgi konusudur (Kamińska, Opaliński ve Wyciślik, 2022, s.1). Kavram yıllar içerisinde genişlemiş olsa da aslında sürdürülebilirlik terimi basit bir prensibe dayanmaktadır. Hayatta kalmamız ve refahımız için ihtiyacımız olan her şey, doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevremize bağlıdır. Sürdürülebilirliği sağlamak, şimdiki ve gelecek nesilleri desteklemek, insanların ve doğanın üretken bir uyum içinde var olabileceği koşulları yaratmak ve sürdürmekle mümkün olacaktır (Environmental Protection Agency, 2022).

Sürdürülebilir kalkınma genel anlamda ekonomik, çevresel ve toplumsal unsurlar arasında etkileşim göstermektedir. Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü (The International Institute for Sustainable Development) sürdürülebilir kalkınmayı “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini tehlikeye atmadan, bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınmadır” şeklinde ifade etmiştir (IISD, 2023). Sürdürülebilir kalkınma genel anlamda, daha iyi yarınlar için gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama şansını tehlikeye atmadan mevcut ihtiyaçları karşılayarak bugünü yaşamaktır. Aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ekonomik yapı, sosyal yapı ve çevre etkileşiminin birlikte değerlendirildiği bütüncül bir yaklaşımdır. Dolayısı ile tüm kurum ve kuruluşların sürdürülebilir kalkınma için çaba göstermesi gerekmektedir. Kütüphaneler de bu konuda çaba göstermesi gereken kurumlar arasında yer almaktadırlar. Kütüphaneler de bu konuda çaba göstermesi gereken kurumlar arasında yer almaktadırlar çünkü bilgiye erişim imkânı sunarak sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarının desteklenmesine doğrudan katkı sağlarlar. Kütüphaneler, toplumu bilinçlendirme ve eğitime işlevleriyle çevreye duyarlı uygulamaların, toplumsal eşitliğin ve ekonomik refahın yaygınlaşmasında kritik bir rol üstlenirler. Ayrıca, sürdürülebilir bilgi yönetimi ve kaynakların verimli kullanımı gibi stratejilerle hem bugünkü hem de gelecekteki nesillere fayda sağlayacak şekilde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik edebilirler.

Doğa ve toplum içerisinde sürdürülebilirliğe dair var olan tehditler her kesimden insanın, kurumun ve kuruluşun bu tehditlere karşı mücadele etmesi gerektiğine işaret eder. Kütüphaneler, doğaları gereği toplumsal gelişmelerden etkilenen ve bununla birlikte toplumu da etkileyen kurumlar olarak öne

çıkılmaktadırlar. Bu bağlamda kütüphanelerden sahip oldukları özellikleri açısından kurumsal sürdürülebilir kalkınma hedeflerini başarılı bir biçimde yürütebilmeleri beklenmektedir (Yıldırım ve Akkaya, 2020, s. 22). Kütüphanelerin belirtilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerini yürütebilmeleri için öncelikle yasalar, politikalar, yönetmelikler, strateji ve planlar gibi yasal zemin denilen yapının oluşturulması elzemdir. Yasa kurumlar için kimliktir, kurumsallaşma koşuludur. Yasası olmayan kurumlar kimliksizdir. Kimliksiz kurumlar sürdürülebilir olamaz ve kurumsallaşamaz (Yılmaz, 2019). Bu kapsamda düşünülmesi gereken sorulardan biri ise “kütüphaneler (üniversite, halk, okul vb.) bir yasaya sahip midir?” Bugün Türkiye’de ulusal bir kütüphane yasası bulunmamaktadır. Yılmaz’ın da ifade ettiği gibi Türkiye’de kütüphaneler için bir yasa yok ise kütüphaneler nasıl sürdürülebilir olacaklardır?

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye’de kütüphanelerin yasal bir zemin oluşturmadan sürdürülebilir kalkınma hedeflerini ne şekilde sağlayabileceklerini tartışmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda çalışmada sürdürülebilirliğin neyi ifade ettiği, kütüphaneler için sürdürülebilirlik hedeflerinin neler olduğu belirtilerek, kütüphane ve sürdürülebilirlik ilişkisi, kütüphanelerde mevzuat, kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik ilişkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışma kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Kütüphanelerde sürdürülebilirlik için yasal durum uygun mudur?
- Kütüphane yasası olmadan kütüphanelerde sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleşebilmesi ne kadar mümkündür?

Çalışma kapsamında kütüphaneler için konu kapsamında var olan sınırlı sayıda yasal belge inceleme konusu olmuştur. Bu yasal belgeleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği
- Kütüphanelerde Eğitici Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Resmi Raporları
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği

Çalışmada kütüphanelerde sürdürülebilirlik kavramının kütüphane yasaları olmadan uygulamada ne kadar yürütebileceği üzerinde durulmuştur. Araştırmada literatür taraması, doküman analizi ve betimleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, konu kapsamında var olan belgelerin incelenmesi anlamına gelmektedir. Betimleyici araştırmalar, araştırma odağındaki neden ya da olgunun mevcut durumunun ifade edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019, s.86).

Literatürden elde edilen bilgiler kullanılarak, araştırma sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır. Günümüze kadar sürdürülebilirlik konusu hakkında farklı bilimsel temalar altında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Literatürde kütüphanelerde sürdürülebilirlik konusu hakkında yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmada ise diğer çalışmalardan farklı olarak kütüphanelerde sürdürülebilirliğin yasal boyutu tartışılmaktadır. Çalışmada etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamaktadır.

Literatür Değerlendirmesi

Literatürde konu kapsamında araştırma yapıldığında dikkat çeken noktalardan biri aslında bu konunun yeni bir konu olmadığıdır. Sürdürülebilirlik konusu birbirinden farklı disiplinlerde yıllardır çalışılan konulardan biridir. Günümüzde sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında kurumlara birbirinden farklı toplumsal roller düşmektedir. İşte tam da bu noktada kütüphanelere sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında birtakım görevler düşmektedir ve bu görevler IFLA’nın hazırlamış olduğu kılavuzda belirtilmiştir. Sürdürülebilirliği konu alan literatür çalışmaları sayısal artışa paralel çeşitlilik göstermekle birlikte, bu bölümde konu çerçevesinde literatür çalışmalarına yer verilmeye çalışılmıştır.

Jankowska ve Marcum (2010) yaptıkları çalışmada, akademik kütüphanelerin sürdürülebilirlik konusundaki zorluklarını ve bu zorluklara karşı nasıl planlama yapabileceklerini ele almışlardır. Makalede, kütüphanelerin enerji tüketimi, kâğıt kullanımı, atık yönetimi ve çevre dostu malzeme kullanımı gibi sürdürülebilirlik konuları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, kütüphanelerin sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığını artırmak ve kaynaklarını daha etkili kullanmak için planlama yapmaları gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmada sürdürülebilirlik konusunda planlama yapmak için adımlar ve öneriler de sunulmuştur. Bunlar arasında, kütüphanelerin sürdürülebilirlik politikaları belirlemesi, personelin sürdürülebilirlik konusunda eğitilmesi, enerji tasarruflu cihazlar kullanılması ve çevre dostu malzemeler tercih edilmesi yer almaktadır.

Yapılan bir diğer çalışmada, sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir kütüphane yönetimi ve sürdürülebilirlik göstergeleri konuları üzerinde durulmuştur. Karioja (2013), sürdürülebilir kütüphane yönetimi için çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarda göstergelerin kullanılması gerektiğini savunmuştur. Çalışmada kütüphanelerin sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi için bir model önerilmiştir. Bu model, sürdürülebilirlik kavramına dayanan ve kütüphanelerin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarını içeren bir çerçeve sunmaktadır. Ayrıca, kütüphaneler için sürdürülebilirlik göstergeleri de önerilmiştir. Çalışmanın kütüphanelerin sürdürülebilirliğinin nasıl değerlendirilebileceği konusunda önemli bir kaynak olduğunu söylemek mümkündür.

Üniversite kütüphanelerinde yeşil yaklaşım odaklı yapılan başka bir çalışmada, sürdürülebilir kütüphane yönetimi, enerji tasarrufu, çevre dostu malzeme kullanımı, geri dönüşüm ve atık yönetimi gibi konular ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bazı kütüphanelerde sürdürülebilirlik

konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, üniversite kütüphanelerinin sürdürülebilirlik konusunda daha ileriye gitmeleri için öneriler de sunulmuştur. Bunlar arasında, kütüphane yöneticilerinin sürdürülebilirlik politikaları oluşturması ve personelin sürdürülebilirlik konusunda eğitilmesi yer almaktadır (Akbulut ve diğerleri, 2018).

Kütüphane ve sürdürülebilirlik kavramı ilişkisine genel bir değerlendirme ile katkı sunan Yıldırım ve Akkaya (2020), literatüre bağlı araştırmalarında sürdürülebilirlik kavramı ve kütüphane ilişkisi ve kütüphane için sürdürülebilirliğin önemine kapsamlı bir şekilde değinerek konu ile ilgili bir çerçeve çizmeye çalışmışlardır.

Konu ile ilgili bir başka araştırmada, sürdürülebilirlik ve çevre konularına vurgu yapılarak, kütüphanelerin bu alanda ne kadar önemli olduğuna dikkat çekilmektedir. Yazarlar, araştırma sonunda kütüphanelerde sürdürülebilirliği artırmak için alınabilecek adımlar hakkında önerilerde bulunmuşlardır. Çalışmada, sürdürülebilir kütüphane tasarımı, enerji verimliliği ve atık yönetimi gibi konular da ele alınmıştır. Yazarlar, yeşil kütüphanelerin önemi ve sürdürülebilir kütüphane tasarımı ile ilgili bilgiler sunarak önerilerde bulunmuşlardır (Şeşen ve Kuzucuoğlu, 2020).

Bir diğer çalışma, kütüphane mekânları için sürdürülebilirlik kriterleri üzerine yürütülmüştür. Çalışmada sürdürülebilir kütüphane tasarımıyla ilgili mevcut literatür analiz edilmiş ve enerji verimliliği, atık azaltımı ve sürdürülebilir malzemelerin kullanımı gibi çeşitli faktörlerin sürdürülebilirliğe katkı sağlayabileceği belirlenmiştir. Yazarlar, kütüphanelerin sürdürülebilirliğini artırmak için yapılması gerekenler konusunda önerilerde bulunmuşlardır (Arisal ve Arıcı, 2021).

Ulusal literatürde konu ile bir diğer çalışma ise; Topkaraoğlu (2021) tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmacı bu çalışmasında halk kütüphanesi faaliyetlerini sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde irdelemiştir. Çalışmada kütüphanelerin bağlı bulunduğu Kültür ve Turizm Bakanlığı faaliyet raporları incelenerek sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında ne gibi hizmetler yapıldığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda kütüphanenin kullanıcılarına vermiş olduğu hizmetlerin kalkınma hedeflerini destekler nitelikte olduğu ortaya çıkmıştır.

Literatüre dayalı olarak gerçekleştirilen bir diğer araştırmada ise kütüphanelerin sürdürülebilirlik kapsamında yaşadıkları zorluklar ele alınmıştır. Araştırmada, kütüphanelerde sürdürülebilir stratejilerin olmayışı, kütüphane ve bilgi bilim lisans eğitimlerinde konu kapsamında derslerin eksikliği, uzun hizmet saatleri nedeniyle kütüphanelerin enerji tüketiminin fazla olması, teknolojik ilerlemelerin kütüphanelerin mevcut donanımlarını gereksiz hale getirerek büyük bir karbon salınımına neden olması ve dünya üzerindeki ayak izinin artması gibi önemli zorluklar irdelenmiştir (Khalid ve diğerleri, 2021).

Güncel çalışmalardan bir diğerinde ise sürdürülebilirlik kalkınma planları ve bilgi merkezleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerinin doğrudan ya da dolaylı olarak

kütüphanelerle bağlantısı olduğu ve kütüphanelerin bu hedeflerde aktif rol oynayabileceği vurgulanmıştır (Akkaya, 2023).

Yapılan bir diğer çalışmada ise, sürdürülebilirliği, sürdürülebilirlik farkındalığını ve bunun Amerika Birleşik Devletleri’ndeki akademik kütüphanelerde nasıl ölçüldüğü araştırılmıştır. Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre çok az sayıda kütüphanenin sürdürülebilirliği tüm boyutları ile gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirliğin bir kültür haline gelmesi yönünde çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmiştir (Tribelhorn, 2023).

Konu kapsamında yapılan en güncel çalışmalardan birinde ise, kütüphanelerin sürdürülebilirlik ve toplum ilişkisi odağında sahip olabileceği yetenek ve yeterlilikler ele alınmaktadır. Özellikle, kütüphanelerin toplumsal değişim ve sürdürülebilirlik kavramlarıyla nasıl uyum sağladığı incelenmiştir. Çalışma, kütüphanelerin toplumsal kültür kurumu kimliğine odaklanarak, toplum temelli kütüphanelerin sürdürülebilirlik bağlamında rollerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Betimleme yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada, kütüphanelerin toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap vermedeki yetenekleri ve sürdürülebilirlik ile uyum sağlama kapasiteleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda, ulusal literatüre katkı sağlayacak yeni bir bakış açısı sunulmuştur (Akkaya, 2024).

Kütüphanelerde sürdürülebilirliğe ilişkin literatür hem yerel hem de uluslararası kaynaklardan çeşitli bakış açıları sunmaktadır. Yapılan çalışmalar kullanıcıların ve kütüphanecilerin sürdürülebilirlik konusunda büyük bir farkındalık ve hazırlık eksikliği olduğunu vurgulamıştır. Genel olarak, ulusal ve uluslararası araştırmaların sentezi, kütüphanelerde sürdürülebilirliğin çok yönlü doğasının altını çizmektedir. Her iki literatür akışından elde edilen bilgiler birleştirilerek, kütüphanelerdeki sürdürülebilir uygulamalarına ilişkin kapsamlı bir anlayış geliştirilebilir.

Kütüphane ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu 2015 yılında yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegeni korumak, eşitsizlik ve adaletle mücadele etmek gibi hedeflerle 2030 yılında tamamlanması düşünülen 17 maddelik bir yol haritası oluşturmuştur ve bu maddeler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2016 yılında yürürlüğe girmiştir (Birleşmiş Milletler, 2022). Birleşmiş Milletlerin bu girişimi sonrası topluma birçok amaç doğrultusunda görevler düşmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında kütüphanelere düşen görevler vardır. Kütüphaneler söz konusu olduğunda evrensel çaptaki en önemli rehber kimlik olarak kabul edilen IFLA tarafından SKH doğrultusunda kütüphanelere de düşen görevler ilan edilmiştir.

IFLA, kütüphaneler ve kütüphaneciler için “Kütüphaneler ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Hikâye Anlatımı Kılavuzu”nu 2019 yılında yayımlamıştır. Bu kılavuzda 17 (on yedi) sürdürülebilir kalkınma hedefi (SKH) belirlenmiş ve kütüphanelerin bu amaçlar kapsamında neler yapabilecekleri, dünyaya

nasıl katkı sunabilecekleri aktarılmıştır. Buna göre söz konusu katkılar şu şekilde listelenmiştir (IFLA, 2019, s. 5-7; çeviren; Yıldırım ve Akkaya, 2020, s. 35-38);

1. “Her yerde tüm formlarıyla yoksulluğu sona erdirmek.
2. Açlığı sona erdirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenmeyi geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmek.
3. Sağlıklı yaşamlar sağlamak ve her yaşta herkes için refahı teşvik etmek.
4. Kapsayıcı ve adil bir kalitede eğitim sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmek.
5. Cinsiyet eşitliği sağlamak ve tüm kadınları ve kızları güçlendirmek.
6. Herkes için suyun ve besin güvenliğinin kullanılabilirliğini ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak.
7. Herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişim sağlamak.
8. Uzun süreli, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için iyi işleri teşvik etmek.
9. Esnek altyapı oluşturmak, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi ve yenilikçiliği teşvik etmek.
10. Ülkeler arasındaki ve ülke içindeki eşitsizliği azaltmak.
11. Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, esnek ve sürdürülebilir hale getirmek.
12. Sürdürülebilir tüketim ve üretim modellerini sağlamak.
13. İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele etmek için acil olarak harekete geçmek.
14. Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını koruma ve sürdürülebilir bir şekilde kullanma bir şekilde yönetmek, çölleşme ile mücadele etmek ve arazi bozulmasını durdurmak ve tersine çevirmek ve biyolojik çeşitlilik kaybını durdurmak.
15. Karasal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımını korumak, restore etmek ve teşvik etmek, ormanları sürdürülebilir bir şekilde yönetmek, çölleşme ile mücadele etmek ve arazi bozulmasını durdurmak ve tersine çevirmek ve biyolojik çeşitlilik kaybını durdurmak.
16. Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik etme, herkes için adaletle erişimi sağlama ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturma.
17. Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı canlandırma.”

Kütüphaneler, bilgiye erişimi kolaylaştıran, sosyal katılımı teşvik eden ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen hayati topluluk dayanakları olarak hizmet ederek bu hedeflere ulaşmak için çabalayabilirler. Kütüphaneler, var olan hizmetlerine SKH faaliyetlerini entegre ederek daha sürdürülebilir ve eşitlikçi bir dünya yaratmaya önemli ölçüde katkıda bulunabilirler. Öncelikle, kütüphaneler yaşam boyu öğrenme ve bilinçli karar alma için temel olan bilgilere ve eğitim kaynaklarına ücretsiz ve eşit erişim sağlarlar. Bu erişim eşitsizlikleri azaltmaya yardımcı olur. İkinci

olarak, kütüphaneler insanların bir araya gelebileceği, fikir paylaşabileceği ve kolektif sorun çözmeye katılabileceği topluluk merkezleri olarak hareket edebilirler. Sağlık, cinsiyet eşitliği, çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik fırsatlar gibi önemli konularda farkındalık yaratan çeşitli programlar ve atölyeler düzenleyebilirler. Bu programlar yalnızca eğitmekle kalmaz, aynı zamanda topluluk eylemi ve katılımına da ilham verir. Kütüphaneler, enerji tasarruflu teknolojileri kullanarak, geri dönüşümü teşvik ederek ve halkı sürdürülebilir uygulamalar konusunda eğiterek toplum için örnek teşkil eder ve çevre koruma çabalarına katkıda bulunabilirler. Kütüphaneler ayrıca yerel ekonomileri desteklemede önemli bir rol oynar. İş arayanlara, girişimcilere ve küçük işletmelere kaynak ve destek sağlayabilir, yerel ekonomik kalkınmayı artırmaya ve iş fırsatları yaratmaya yardımcı olabilecek teknolojiye, eğitime ve bilgiye erişim sunar. Ayrıca, kütüphaneler kültürel mirası korumada ve kültürel çeşitliliği teşvik etmede etkilidir. Çeşitli toplulukların tarihini ve deneyimlerini yansıtan koleksiyonları düzenler, kültürel bilginin gelecek nesiller için erişilebilir ve korunaklı olmasını sağlar. Diğer kuruluşlarla ortaklıklar ve iş birlikleri yoluyla kütüphaneler etkilerini artırabilir. Kütüphaneler yalnızca kitap depoları değil, aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini ilerletmede kritik bir rol oynayan dinamik kurumlardır. Eğitime, toplumsal katılımı, çevresel sürdürülebilirliğe, ekonomik kalkınmaya ve kültürel korumaya yaptıkları katkılar, onları sürdürülebilir ve eşitlikçi bir gelecek arayışında vazgeçilmez kılmaktadır. Bununla birlikte kütüphaneler eğer beş temel unsur (bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) dâhilinde kendilerini tam anlamıyla gerçekleştirirlerse, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı verebilirler. Kütüphanelerin tam anlamıyla var olabilmesi ve hizmet sunumunu sağlamak için bu beş temel unsurun sürdürülmesi çok önemlidir. Bu yönlerden herhangi birindeki eksiklik, kütüphanenin amacını ve işlevlerini yeterince yerine getirmesine engel olabilir (Cengiz, 2019, s. 30). Sürdürülebilir kütüphane hizmetleri için bu unsurların desteklenmesi zorunludur. Yeşil ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik ederek kütüphaneler toplumda güçlü bir değişim aracı haline gelebilirler. İleriye dönük olarak, kütüphanelerin sürdürülebilir uygulamaları sürekli olarak yenilemeleri ve uyarlamaları, bir yandan sürdürülebilirlik ve kalkınmanın daha geniş hedeflerine katkıda bulunurken diğer yandan kullanıcılarının gelişen ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini ve ilgili kalmalarını sağlamak hayati önem taşımaktadır.

Kütüphanelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Mevzuat İlişkisi

Kütüphaneler, bilgiye erişim sağlayarak, eğitim programlarını teşvik ederek ve topluluk katılımını kolaylaştırarak topluluklar içinde sürdürülebilirliği teşvik etmede giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu doğrultuda, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen kütüphane faaliyetlerinin somut yasal düzenlemelerle daha güçlü bir şekilde tanımlanması, kütüphanelerin topluluklar üzerindeki etkisini artırmak açısından büyük önem taşımaktadır. Birçok kütüphane çevresel, ekonomik ve sosyal alanda sürdürülebilirlik faaliyetlerini uygulamaya çalışırken kapsamlı bir mevzuatın eksikliği bu çabaların etkisini sınırlandırmaktadır. Somut yasal çerçeve olmadan, kütüphaneler hem kurumsal

hedefleri hem de sürdürülebilir kalkınma için kamu beklentilerini karşılayan uzun vadeli, sürdürülebilir yapılar oluşturmada zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu yasal çerçeve, kütüphanelerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarını ve çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınma alanlarında daha etkin olmalarını sağlayacaktır.

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA, International Federation of Library Associations and Institutions) da kütüphanecilik alanında uluslararası meslek örgütlerinin başında gelmektedir. Sürdürülebilirlik ve kütüphane ilişkisi bağlamında da dünyada referans örgüt IFLA'dır. IFLA tarafından 2017 yılında Dünya Kütüphane Haritası/ Library Map of the World (LMW) geliştirilmiştir. Bu haritanın amacı, temel kütüphane istatistiklerini toplayıp görselleştirmeye, kütüphanelerin BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine nasıl katkıda bulunduğunu vurgulamak ve sürdürülebilirlik ve kütüphaneler bağlamında ele alınabilecek hemen hemen her şeyi toplamaktır. Şu an Dünya Kütüphane Haritasına bakıldığında 36 farklı ülkeden 58 farklı faaliyet görülmektedir (IFLA, 2024). Dünya Kütüphane Haritası'na Türkiye'den toplam 38,233 kütüphane (1 milli kütüphane, 625 üniversite kütüphanesi, 1.257 halk kütüphanesi, 36.350 okul kütüphanesi) kayıtlıdır (IFLA, 2023). Burada özellikle okul kütüphaneleri konusundaki verilerin yanıltıcı olabileceğini de belirtmekte fayda olacaktır. Zira bu sayı Türkiye'deki okul sayısı referans alınarak tespit edilmiştir. Oysa her okulun kütüphanesi yoktur ve var olanların çok önemli bir bölümü de kitaplardan fazlası değildir. İlgili haritaya Türkiye'den sadece bir kütüphanede (Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi) sürdürülebilirlik faaliyeti yapıldığı görülmektedir (Şekil 1).

Türkiye'de binlerce kütüphaneden sadece bir kütüphanenin resmi kanallarda sürdürülebilirlik faaliyetini olduğunu görmek olumsuz bir tablo olarak görülmektedir. Bu durumun nedeninin kütüphanelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerinde bulunmamasından kaynaklanmadığı çalışmada verilen daha önceki örneklerden anlaşılmaktadır. Bu durumun sebebinin kütüphanelerde bu işin yasal bir politikaya dayandırılmadığından ve gönüllülük esaslarına göre yürütülmesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

IFLA çatısı altında Çevre, Sürdürülebilirlik ve Kütüphaneler Çalışma Grubu (ENSULIB-Environment, Sustainability and Libraries Section) yeşil kütüphanecilikle ilgili materyaller sağlayarak, dünya çapındaki yeşil kütüphanecilerin ve kütüphane projelerinin sesini duyurarak, liderlik ederek ve teklifler sunarak kütüphanecileri çevresel olarak daha sürdürülebilir eylem biçimleri konusunda ilham vermeye teşvik etmek için çalışmalar yapmaktadır (ENSULIB, 2023).

Türkiye’deki Kütüphaneler için Yasal Çerçeve (Mevzuat) Bağlamında Sürdürülebilirlik ve Kurumsallaşma Değerlendirmesi

Şekil 1. Dünya Kütüphane Haritası/ Library Map of the World (LMW)

Bu kapsamda IFLA tarafından 2016 yılından itibaren her yıl düzenlenen ve konu ile ilgili iyi uygulama örneklerine sahip derece alan ülkeler ve kütüphaneler şu şekildedir:

- 2016 - Meksika-Küçük Güneş Ekolojik Kütüphanesi
- 2017 - Almanya-Stadtbibliothek Bad Oldesloe Halk kütüphanesi
- 2018 - Çin-Foshan Eyalet Kütüphanesi
- 2019 - Kolombiya-Daniel Guillard Halk Kütüphanesi
- 2020 - Tayland-Rangsit Üniversitesi Kütüphanesi
- 2021 - Kanada-Edmonton Halk Kütüphanesi
- 2022 - Singapur-Singapur Ulusal Kütüphanesi
- 2023 - Kolombiya-EPM Şehir Kütüphanesi
- 2024 - ABD-Missoula Halk Kütüphanesi

Kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde yaptıkları birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Aşağıdaki örnekler, sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerini yasal çerçeve kapsamında gerçekleştirebilen çalışmalar arasından seçilmiştir.

Kaliforniya Eyalet Kütüphanelerinin 2023-2024 Sürdürülebilirlik Projesi bulunmaktadır. Bu proje, Kaliforniya Kütüphane Hizmetleri ve Teknoloji Yasası Yatırım Planı 2023-2027'nin 4. hedefi olan “Yerel topluluğun güçlü yönlerine ve zorluklarına vurgu yaparak adil kaynak paylaşımını ve bilgiye, hizmetlere ve fırsatlara erişimi güçlendirmek” maddesini desteklemektedir (California State Library, 2022). İskoçya Ulusal Kütüphanesinin ise 2017’de hazırladıkları sürdürülebilirlik geliştirme politikası bulunmaktadır. Kütüphane, sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında hazırladıkları hedeflerini ve gerçekleştirdikleri çalışmalarını kütüphane web sitelerinde yayımlamaktadır. Daha da önemlisi

sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri için web sayfalarında bir alan bulunmaktadır (National Library of Scotland, 2017). Almanya, 1970'li yıllara dayanan uzun bir "Yeşil Kütüphaneler" geleneğine sahiptir. Bu konuda kütüphanelerin uzun soluklu çalışmaları bulunmaktadır (EBLIDA, 2020, s.26). Hollanda Ulusal Kütüphanesinin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini kütüphane etki değerlendirmesi için bir yönergesi bulunmaktadır (National Library of the Netherlands, 2020). İspanya'daki İE Üniversitesi sürdürülebilir kalkınma hedeflerine oldukça önem vermektedir ve web sitelerinde hem üniversite hem de kütüphane odaklı yapılan çalışmalar paylaşılmaktadır (İE University, 2023). Illinois Üniversitesi (ABD), sürdürülebilir kalkınma hedefleri için kütüphaneler kapsamında bir proje yürütmektedir. Bu proje kapsamında kütüphane, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini iletmeye yönelik bilgileri kullanarak dönüşümsel eylemler geliştirmek ve oluşturmak için bir kaynak ve eylem kılavuzu olarak hizmet eder (University of Illinois, 2023).

Türkiye'de ise Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nde "Sürdürülebilirlik Komitesi" kurulmuştur. Üniversite ve kütüphane sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemekte ve bu kapsamda yapılan hizmetleri kendi web sayfalarında paylaşmaktadır (Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi, 2023). İstinye Üniversitesi Kütüphanesi web sayfalarında hizmetler başlığı altında "sürdürülebilirlik çalışmaları" adlı bir sekme açarak bu kapsamda yaptıkları çalışmaları yayımlamaktadır (İstinye Üniversitesi Kütüphanesi, 2023). Rami Kütüphanesinin web sayfasında sürdürülebilirlik adlı ayrı bir bölüm bulunmakta ve bu bölümde kütüphanenin sürdürülebilirlikle ilgili yaptığı çalışmalar yer almaktadır. Kütüphane, daha çok su kalitesinin takibi, çevreye duyarlı atık yönetimi, sürdürülebilir altyapı ve enerji verimliliği sistemleri unsurları bağlamında kütüphanenin fiziksel koşullarını sürdürülebilir hale getirmekle öne çıkmaktadır (Rami Kütüphanesi, 2023). Bunun dışında Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi'nin sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında Türkiye'den Dünya Kütüphane Haritası'na giren ilk kütüphane olduğu görülmektedir (Sabancı Üniversitesi, 2024). Türkiye'den verilen sınırlı örnekler, sürdürülebilirlikle ilgili bilincin bazı kütüphanelerde yeni yeni oluşmaya başladığını göstermektedir.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kütüphanelerin rolü kütüphane hizmetlerini destekleyen yasaların, stratejilerin ve politikaların oluşturulması yoluyla giderek daha fazla bilinir hale gelmektedir. Bu çerçeveler yalnızca operasyonel etkinliği artırmakla kalmamakta aynı zamanda paydaşlar arasında sürdürülebilirlik konusunda farkındalığı da artırmaktadır. Endonezya'daki sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu bütçeleme sistemleri de dahil olmak üzere kütüphane faaliyetlerini destekleyen politikaların gerekliliğini vurgulanmıştır (Sayogo, Yuli ve Wiyono, 2021). Bu kapsamda ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarında başarılı olmalarının ardında, kütüphaneler için oluşturulan yasalar, stratejiler, politikalar ve rehberler önemli bir rol oynamaktadır. Bu ülkelerde kütüphane hizmetleri planlı ve sistematik bir şekilde yürütülmekte, yasaların varlığı ve yasal zeminlerin sağlam olması sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığı artırmaktadır. Kütüphanelerin bu sağlam yapıları, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda da etkili olmaktadır.

Kütüphanelerde Mevzuat, Kurumsallaşma ve Sürdürülebilirlik İlişkisi: Türkiye İçin Değerlendirme

Mevzuat “Bir ülkede yürürlükte olan yasa, tüzük, yönetmelik vb.nin bütünü” olarak Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde yer almaktadır (TDK, 2024). Mevzuat aynı zamanda yasal düzenlemedir. Yasal düzenlemeler kurum ve kuruluşların amaç ve işlevlerini resmileştirmelerine bir dayanak olurlar. Bu anlamda da kurum ve kuruluşlara varlık kazandırır (Yılmaz, 2005).

Ülkemizde birbirinden farklı tipte kullanıcıya hizmet veren halk kütüphanesi, üniversite kütüphanesi, okul kütüphanesi, milli kütüphane gibi kütüphane türleri bulunmaktadır. Son yıllarda bu kütüphanelerin verdikleri hizmetleri sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Bunun için kurumsallaşmış bir kütüphane yapısı olması gerekmektedir. Kurumsallaşma; “çevresel duyarlılık, kalite, müşteri tatmini, tutarlı işletme politikaları aracılığıyla işletmelerin kısa, orta ve uzun erimli eylemlerinde daha aktif rol almasını sağlamaktır. Bununla birlikte kurumsallaşma denetimi kolaylaştırmakta ve işletmelerin kaynaklarını etkin şekilde kullanmasına yardımcı olmaktadır” (Korkmaz ve Çetinkaya, 2018). Kütüphanelerin kurumsallaşması ise hukuki düzenlemelerle, politikalarla ve stratejilerle olur. Bu sayede kütüphane hizmetleri de sürdürülebilir hale getirilebilir. Tüm bu unsurlar birbirleri ile bağlantılı şekilde ilerler. Yılmaz (2019), sürdürülebilirlik ve kurumsallaşma için önemli unsurlardan birinin ise kısa, orta ve uzun vadeli akılcı ulusal-kurumsal politikalar, stratejiler gerçekleştirmek olduğunu belirtmiştir. Eğer kütüphaneler bu unsurlardan mahrum kalırsa karanlıkta yol alırlar. Dolayısı ile kütüphanelerin bu hedefleri nasıl gerçekleştirileceği de belirsiz bir kavram olarak karşımıza çıkar. Kütüphanelerde sürdürülebilirlik ile ilgili yasal zemin oluşmaz ise elbette yapılacak olan faaliyetleri bu durum engellemez fakat oldukça zorlaştırır.

Kütüphaneler açısından kurumsallaşma düşünüldüğünde, olmazsa olmazlardan biri yasal düzenlemelerdir. Mevzuat demek kurumsallaşma demektir. Kurumsallaşma demek ise sürdürülebilirlik demektir. Kurumsal anlamda sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için yasal sürecin de işin içinde olması gerekir (Signitzer ve Prexl, 2008). Kütüphanelerin bilgi sağlama, okuryazarlık ve eğitim gibi uzun dönemli stratejilerin bileşeni olabilmeleri yasalarla desteklenmesi (IFLA, 1995), işlevlerini gerçekleştirmede istenen hizmet düzeyini sürdürebilmeleri için yasal açıdan dayanaklarının olması, yani desteklenmeleri gerekmektedir (IFLA 2001, s.13). Bu bağlamda kütüphanelerin hizmetlerinde sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasında yasal dayanaklar önemli bir rol oynamaktadır (Yılmaz, 2005, s.2). Bu bağlamda denetlemeye bağlılık da bu unsurların devamında gelecektir. Mevzuat bakımından eksik olan kütüphaneler kurumsallaşamaz ve hizmetleri açısından sürdürülebilir hale gelemezler. Bu kapsamda kütüphaneler yönetildikleri kişiler tarafından tercihe göre yapılandırılma durumunda kalırlar. Mevzuat olmadan sürdürülebilirlikten bahsedilemediği gibi kişilerin tercihlerine göre yönetilme durumu ortaya çıkar. Kütüphaneler ile ilgili yasal düzenlemeler içerik olarak çeşitlilik gösterse de belirli noktalarda ortak özellikler barındırırlar. Bu özellikleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

1. Yasal düzenlemeler hukuksal belgelerdir.
2. Yasal düzenlemeler kurallar anlamına gelmektedir.
3. Yasal düzenlemeler toplumsal ilişkileri ve toplumsal kuruluşların çalışmalarını düzenler.
4. Yasal düzenlemeler ulusal bilgi politikalarının uygulanması için zorunlu koşul niteliği taşımaktadır.
5. Yasal düzenlemeler kuruluşların varlığını kanıtlar.
6. Yasal düzenlemeler kuruluşların tanım, amaç ve işlevlerine çerçeve çizer ve onaylar.
7. Yasal düzenlemeler kütüphaneler için temel destek ögesidir.
8. Kütüphanelerin ulusal stratejilerin bileşeni olmaları yasal düzenlemelerin desteğine bağlıdır.
9. Kütüphanelerinin işlevlerini ve istenen hizmet düzeylerini sürdürebilmeleri için yasal düzenlemelerle desteklenmeleri gerekir.
10. Yasal düzenlemeler kütüphanelerinin varlık ve gelişimlerinin temel dayanaklarıdır.
11. Yasal düzenlemeler ulusal kültür politikasının niteliğini yansıtırlar (Yılmaz, 2005, s.2).

Son yıllarda sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik farklı bilim alanlarının uygulamalı ve teorik çalışmaları olduğu görülmektedir. Bugün dünyada sürdürülebilir kalkınma politikalarının sürdürülebilirliği tartışılırken (Jain ve Jain, 2020) ülkemizde henüz bir milli kütüphane yasamız yoktur. Bununla birlikte ülkemizde kütüphaneler bağlamında var olan sınırlı mevzuat sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri kapsamında incelenmiştir:

- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği
- Kütüphanelerde Eğitici Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Resmi Raporları
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği

11 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe giren “Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği” toplam 45 maddeden oluşmaktadır. Yönetmeliğin amacı, “Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı halk, çocuk, ihtisas kütüphanelerinin kuruluş, görev, sorumluluk ve hizmetler ile yönetimine ilişkin esasları düzenlemektir”. Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği’nin 6. Maddesinde kütüphanelerin işlevleri yer almaktadır. Yönetmelikte genel anlamda kütüphanelerin işlevleri “halkın bilgi edinme gereksinimini karşılamak, yaşam boyu öğrenmeye destek olmak, kütüphane kullanımını desteklemek, yaygın eğitimi destekleme, bağlı bulunduğu bölgenin kültürel kalkınmasına destek olma, somut olmayan kültürel mirası destekleme vb.” şeklinde unsurlarla ifade edilmiştir (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Yönetmelikte belirtilen kütüphane işlevlerinin sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerini desteklediği görülmektedir. İlgili maddeler kütüphanelerin görev ve yetki sorumluluklarına dair verdikleri hizmetlerdir ve kütüphanelerin yapısı gereği bu hizmetler kütüphanelerden beklenmektedir. İlgili yönetmelik sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerini desteklese de bu amaçlar doğrultusunda

oluşturulmamıştır. Bu kapsamda kütüphanelerin hâlihazırda kullanıcılara sunduğu hizmetlerin bir kısmı sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uyumludur. Önemli olan bu hizmetlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için mi yapıldığı yoksa zaten o hizmetlere yönelik olduğu için farkında olmadan mı yapıldığıdır. Bu kapsamda yapılan bir çalışmada 2006-2019 yılları arası toplam 14 faaliyet raporu incelenmiştir. Halk kütüphanelerinde sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik 90 faaliyet gerçekleştirildiği görülmüş. Gerçekleştirilen bu hedeflerin Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planına dayanarak ve kütüphanelerin proje temelli çalışmalar kapsamında görevleri gereği yapıldığı yani farkında olunarak yapılmadıkları tespit edilmiştir (Topkaraoğlu, 2021, s.111). Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma hedefleri, kalkınma planları aracılığı ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, s.21). 2023 yılında en son yayımlanan sürdürülebilir kalkınma raporuna göre, Türkiye 166 ülke arasından 72. sırada yer almaktadır. Raporda Türkiye’nin 17 amaç doğrultusunda genel olarak “hızlanması” gerektiğine işaret edilmektedir (Sustainable Development Report, 2023).

1981 yılında yayımlanan “Kütüphanelerde Eğitici Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği” çalışma kapsamında incelenen bir diğer yasal belgedir. Bu yönetmeliğin amacı, “halk ve çocuk kütüphanelerinin asıl çalışmaları yanında, çevre halkının kütüphane ile ilişkilerini artırmak ve bu suretle çocukların ve yetişkinlerin okuma ve araştırma alışkanlığını geliştirmek üzere, kütüphanede eğitici ve kültürel faaliyetler yapılmasını ve kütüphanelerin bu yolla da toplumun kültürel ve sosyal kalkınmasına yardımcı olmalarını sağlamaktır”. 23 Nisan, 30 Ağustos, 29 Ekim, 10 Kasım gibi önemli tarihlerde kütüphanelerde eğitici ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir. Önemli günler ve haftaların dışında kütüphanenin bulunduğu yerin kurtuluş bayramlarında, mahalli festival ve şenliklerinde, çevresindeki şenliklerinde, çevresindeki eğitim, kültür ve diğer kamu kuruluşları ile işbirliği yapılarak, kütüphaneye faaliyetlere katkıda bulunmaktadır. Bu yönetmeliğe göre kütüphanelerin bağlı bulunduğu bölgenin kültürel kalkınmasına destek olmasına katkı sunduğu görülmektedir. Yapılan faaliyetlerin sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerini desteklediği ancak bilinçsiz bir destek olduğu anlaşılmaktadır (Kütüphanelerde Eğitici Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği,1981). Türkiye’de sürdürülebilirlik çalışmaları “Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı¹” tarafından yürütülmektedir. İlgili başkanlığın konu ile ilgili bir web sitesi bulunmaktadır ve konu kapsamında yapılan çalışmalar web sitesinden araştırmacılarla paylaşılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri bağlamında hazırlanan resmi raporlar ve uygulamalı çalışmalar incelendiğinde kütüphanelere yer verilmediği görülmektedir. Bunun dışında, 2022 yılı Temmuz ayında “sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uygulanmasını ulusal düzeyde takip edilmesini ve koordinasyonunu sağlayabilmek amacıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığı içerisinde tüm bakanlıkların ilgili bakan yardımcıları, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve Türkiye İstatistik

---

¹ Türkiye ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için bkz: <http://www.surdurulebilirlikkalkinma.gov.tr/>

Kurumu başkanlarından oluşan Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu” kurulmuştur (Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu, 2022).

2 Mayıs 2012 tarihinde “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği” resmi gazetede yayımlanmıştır. İlgili yönetmeliğin amacı, “Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane ve Arşiv Hizmetlerini, çalışma ilkelerini, TBMM Kütüphanesi ve Arşivinden yararlanma usul ve esaslarını belirlemektir”. Yönetmelik incelendiğinde, yönetmelikten kütüphane hizmetlerinden daha çok arşiv hizmetleri ile ilgili genel bilgilere ulaşmanın mümkün olduğu görülmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri kapsamında bir madde içermemektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği, 2012).

22 Ağustos 2001 tarihinde yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği”, 2006 yılında değişikliğe uğramıştır. Yönetmeliğin amacı, “Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin bilimsel düşünen, demokratik davranışlara sahip, okuma alışkanlığı kazanmış, öğrenmeye, araştırmaya ve yeni teknolojileri kullanmaya istekli; hak, görev ve sorumluluklarının bilincinde; çağın gereklerini yerine getirebilecek şekilde yetişmelerine ve yararlanmalarına yardımcı olmak için okul kütüphaneleri ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmaktır”. Toplam 26 maddeden oluşan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği’nde Madde 15’de yer alan “Kütüphaneden Yararlanma” başlığı altındaki ifadeler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini destekler niteliktedir. Yönetmelikte ilgili madde kapsamında okul kütüphanelerinin yapısı gereği yapması gereken ilgili eylemler, hizmetler maddeler halinde belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001).

Yukarıda belirtilen yönetmelikler dışında hali hazırda bir ulusal kütüphane yasası ve üniversite kütüphaneleri yönetmeliğimiz bulunmamaktadır. Kütüphanelerin web sitelerinden ve alan yazından elde edilen incelemelere göre ülkemizdeki kütüphanelerin hiçbirinde sürdürülebilirlik politikası da bulunmamaktadır.

Türkiye’de kütüphanelerle ilgili mevzuat, genel itibarıyla sürdürülebilirlik kavramını doğrudan ele almamakta ve bu nedenle sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamak konusunda sınırlı kalmaktadır. Mevcut yasalar, kütüphanelerin uzun vadeli gelişim süreçlerinde gereken esnekliği sağlamamakta, bu da kurumsallaşma ve sürdürülebilirliğin entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Halihazırda Türkiye’deki kütüphane mevzuatı, özellikle çevresel uygulamalar, kaynak yönetimi ve uzun vadeli sosyal sorumluluklarla ilgili alanlarda sürdürülebilirlik ilkelerini yeterince içermemektedir.

Mevcut politikalar daha çok geleneksel kütüphane işlevlerine odaklanmakta ve sürdürülebilirliği gözden kaçırılan bir konu olarak bırakmaktadır. Türkiye’de sürdürülebilirliğe ilişkin kütüphane mevzuatındaki sınırlamalar, yasaların çevresel sorumluluk ve sosyal sürdürülebilirlik gibi modern

sorunlara değinmek yerine, geleneksel olarak fiziksel koleksiyonların ve hizmetlerin sürdürülmesine odaklanmasına bağlanmaktadır.

SONUÇ

Kütüphanelerde sürdürülebilir hedefleri sağlamanın koşullarından birisi, öncelikle her kütüphane türü için mevzuat eksikliğini gidermek olacaktır. Kısacası sürdürülebilirliği sağlamanın ilk koşulu yasal zemini sağlamaktır. Yasalar, politikalar ve stratejiler, kütüphanelerde yürütülecek hizmetlerin sürdürülebilirliğini güvence altına alır. Bu unsurlar olmadan, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştirilebileceğini sorgulamak gerekir. Kütüphanelerde sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri kapsamında her kütüphane türünün ulaşması beklenen hedeflerin gerçekleşebilmesi için yasal zeminin sağlam olması gerekir. Her kütüphanenin kendi yasası ya da ulusal düzeyde bir kütüphane yasasının bulunması ve bu yasalarla ilgili konuların ayrıntılı bir şekilde tanımlanması şarttır. Bu şekilde, kütüphanelerde verilen hizmetler açısından denetleme mekanizmaları da devreye girecektir. Denetleme ve belirlenmiş kurallar her kurum için hizmetlerde süreklilik sağlar. Aksi halde kütüphanelerde sürdürülebilirlikten bahsetmek çok gerçekçi olmayacaktır.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye’de genel anlamda bir yasal zemin eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Kütüphaneler için de benzer bir durum söz konusudur; ulusal bir kütüphane yasasının mevcut olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda, kütüphanelerde sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmaların çoğu, kişilerin bireysel tercihlerine ve gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmektedir. Politika ve yasaların yokluğunda, bu tür çalışmaların sürekliliğinin sağlanması zorlaşmaktadır. Denetim ve izleme mekanizmalarının eksikliği, kütüphanelerde sürdürülebilirlik hedeflerinin başarısız olmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, kütüphanelerin sürdürülebilirlik çalışmalarını izlemek ve denetlemek için belirli performans göstergeleri ve raporlama süreçlerinin oluşturulması gerekmektedir. Kütüphaneler, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürekli iyileştirme ilkelerini benimsemelidir.

Araştırma kapsamında, Türkiye’de sürdürülebilirlik hedefleriyle doğrudan ilişkili mevzuatın sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Mevzuatın eksikliği, yalnızca sürdürülebilirlik hedeflerinin yetersiz bir şekilde hayata geçmesini engellemekle kalmaz, aynı zamanda kütüphanelerin stratejik planlama ve kurumsal yapılarının güçlendirilmesi açısından da büyük bir boşluk yaratmaktadır. Mevzuat olmadan, kütüphanelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşması mümkün olmayacaktır. Bu eksiklik, kurumsal yapıyı olumsuz etkileyerek, kütüphanelerin hizmetlerde sürekliliği sağlamalarını engellemektedir.

Mevcut mevzuatın içeriği incelendiğinde, bazı yasal düzenlemelerde sürdürülebilirlik hedeflerine dair unsurlara rastlanmakla birlikte, bu düzenlemelerin sürdürülebilirlik amacıyla hazırlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, incelenen yasal belgelerden bazılarının yayımlanma tarihinin oldukça eski olduğu

ve bu nedenle güncellenme ihtiyacı taşıdığı görülmüştür. Mevzuatın güncellenmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak adına kritik bir adımdır. Mevcut yasaların çoğu, yıllarca önce çıkarılmış olup, günümüzdeki kütüphane hizmetlerinin gereksinimlerini karşılamaktan uzaktır. Bu yasaların, sürdürülebilirlik hedeflerine doğrudan katkı sağlayacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Mevzuatın içeriği, kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine hizmet etme kapasitesini artırmak amacıyla genişletilmeli ve modernize edilmelidir.

Kütüphanelerin yalnızca fiziksel varlığı ve sundukları hizmetler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirildiğini göstermemektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin sağlanabilmesi için kütüphanelerde belirli bir denetleme ve yaptırım mekanizmasının bulunması gereklidir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için, kütüphanelerin yalnızca fiziksel varlıkları yeterli değildir. Bu hedeflere hizmet edecek güçlü bir kurumsal yapının kurulması, yasa ve yönetmeliklerle desteklenmelidir. Ancak, mevcut mevzuat eksiklikleri, kütüphanelerin stratejik sürdürülebilirlik planlarını uygulamakta zorluk çekmelerine neden olmaktadır. Sürdürülebilirlik için gereksinim duyulan kurumsal altyapı ancak uygun yasal çerçevelerle güçlendirilebilir. Kütüphaneler ve kütüphaneciler, sürdürülebilirliğin tüm yönlerini kapsamlı bir şekilde ele almalı ve bu doğrultuda politika çalışmalarını başlatmalıdır. Bu süreçte, bakanlıklar, yasa koyucular ve mesleki dernekler de kütüphanelere hem yasal hem de teknik anlamda yol gösterici olmalı ve öncü bir rol üstlenmelidir. Öncelikle kütüphanelerin ve kütüphanecilerin sürdürülebilirliği tam anlamıyla kavramaları, benimsemeleri ve tüm boyutlarıyla ele almaları gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmek için kütüphaneler, bu hedefleri yazılı bir metne döküp hayata geçirmelidir. Sürdürülebilirliğe yönelik politikalar ve uygulamalar net bir şekilde belirlenmeli ve kütüphane politikaları ile misyonlarına entegre edilmelidir. Ayrıca, kütüphanelerde sürdürülebilirlik komiteleri oluşturulmalı ve bu komiteler aracılığıyla sürdürülebilirlik hizmetleri yürütülmelidir. Kütüphanelerin ulusal kalkınma planları içerisinde yer alması ve bu planlara dahil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, kütüphanelerde sürdürülebilirlik konusunda eğitimler verilerek farkındalık artırılmalı ve bu amaçlar doğrultusunda bütçe ayrılmalıdır. Sürdürülebilirlik çalışmaları düzenli olarak takip edilmeli, ölçülmeli, raporlanmalı ve kütüphanelerin web sayfalarında bu çalışmalarla ilgili bilgilere yer verilmelidir. Sonuç olarak, kütüphanelerde sürdürülebilir kalkınma hedeflerini desteklemek adına güçlü bir yasal çerçevenin varlığı elzemdir. Gelecekte bu bağlamda kütüphanelerde uygulanabilecek bir sürdürülebilirlik modeli ya da pilot projeler geliştirilmesi de önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, M. A. (2023). Sürdürülebilirlik ve kütüphane yakınsamasına bilgi üzerinden farklı bir bakış: Sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) ve kütüphaneler. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (1), 113-141. <http://dx.doi.org/10.54558/jiss.1223912>
- Akkaya, M. A. (2024). Kurumsal Sürdürülebilirliğin Ön Koşulu Olarak Toplum Temelli Kütüphanecilik. P. Bezirci ve I.İ. Sert (Yay. Haz.). Cumhuriyet’in 100. Yılında Bilgi ve Belge Yönetimi Teknolojisinde Güncel Yaklaşımlar kitabı içinde. (ss.807-831). İstanbul. İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Akbulut, M., Alaca, E., Büyükçolpan, T., Cevher, N., Kurbanoglu, S., Soylu, D. ve Yıldırım, B. F. (2018). Üniversite kütüphanelerinde yeşil (çevreci) yaklaşımlar: Türkiye genelinde bir araştırma. Bilgi Dünyası, 19 (2), 203- 230. <http://dx.doi.org/10.15612/bd.2018.693>
- Arısal M., ve Arıcı, G. (2021). Kütüphane mekânları için sürdürülebilirlik kriterleri. Tarih Okulu Dergisi, 14 (53), 2922-2956. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.51993>
- Birleşmiş Milletler. (2022). Sürdürülebilir kalkınma amaçları. UNDP Türkiye. 12 Şubat 2023 tarihinde <https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilir-kalkinma-amaclari/> adresinden erişildi.
- California State Library. (2022). 2023–2024 sustainable California libraries projects. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.library.ca.gov/services/to-libraries/sustainable/> adresinden erişildi.
- Cengiz, E. (2019). Halk kütüphanelerinde derme geliştirme politikaları: Türkiye için bir değerlendirme. İstanbul: Hiperyayın.
- Chapin III, F.S., Torn, M.S. ve Tateno, M. (1996). Principles of ecosystem sustainability. American Naturalist, 148(6), 1016-1037.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2019). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- EBLIDA. (2020). Sustainable development goals and libraries – first European report. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Report-SDGs-and-their-implementation-in-European-libraries.pdf> adresinden erişildi.
- ENSULIB. (2023). The IFLA ENSULIB newsletter project. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.ifla.org/the-ifla-ensulib-newsletter-project/> adresinden erişildi.
- Environmental Protection Agency. (2022). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.sustainability.gov/pdfs/epa-2022-sustainability-plan.pdf> adresinden erişildi.
- Fisher, J.L. (1953). Natural resources and technological change. Land Economics, 29 (1), 57–71. <https://www.jstor.org/stable/pdf/3144285.pdf>
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği. T.C. Resmî Gazete (28170, 11 Ocak 2012).
- IFLA (1995). UNESCO Public Library Manifesto 1994. IFLA Journal, 21 (1): 66-67.
- IFLA. (2001). The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development. München: K. G. Saur.
- IFLA. (2016). Kütüphaneler ve BM 2030 gündeminin uygulanması (Herkes için Kütüphane Program Ofisi, çev.). Türk Kütüphaneciliği, 30 (2), 319-337.
- IFLA. (2019). Libraries and the sustainable development goals: A storytelling manual. The International Federation of Library Associations and Institutions. 12 Şubat 2024 tarihinde

- <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/librariesdevelopment/documents/sdg-storytelling-manual.pdf> adresinden erişildi.
- IFLA. (2023). Library map of the world. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://librarymap.ifla.org/stories> adresinden erişildi.
- IFLA. (2024). Library map of the world. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://librarymap.ifla.org/stories> adresinden erişildi.
- IISD. (2023). Sustainable development. The international institute for sustainable development. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.iisd.org/mission-and-goals/sustainable-development> adresinden erişildi.
- İE University. (2023). Our library sustainability best practices. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://library.ie.edu/the-library/sustainable-development-goals/> adresinden erişildi.
- İstinye Üniversitesi Kütüphanesi. (2023). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://kutuphane.istinye.edu.tr/genel-bilgiler/surdurulebilirlik-calismalari> adresinden erişildi.
- Jain, P. ve Jain, P. (2020). Are the sustainable development goals really sustainable? A policy perspective. *Sustainable Development*, 28, 1642–1651. <https://doi.org/10.1002/sd.2112>
- Jankowska, M. A. ve Marcum, J.W. (2010). Sustainability challenge for academic libraries: Planning for the future. *College&Research Libraries*, 71 (2), 160-170.
- Kamińska, A. M., Opaliński, L. ve Wyciślik, L. (2022). The landscapes of sustainability in the library and information science: Systematic literature review. *Sustainability (Switzerland)*, 14 (1), 441, 1-29. <https://doi.org/10.3390/su14010441>
- Karioja, E. (2013). How to evaluate libraries' sustainability? An approach to an evaluation model and indicators. Singapur'da *IFLA WLIC 2013 konferansında sunulan bildiri*. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://library.ifla.org/id/eprint/114/1/115b-karioja-en.pdf> adresinden erişildi.
- Khalid, A., Malik, G. F. ve Mahmood, K. (2021). Sustainable development challenges in libraries: A systematic literature review (2000–2020). *The Journal of Academic Librarianship*, 47 (3), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2021.102347>
- Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi. (2023). Sürdürülebilirlik komitesi. 12 Şubat 2024 tarihinde https://library.ku.edu.tr/hakkinda/surdurulebilirlik-komitesi/#tid_650c2e6189c4e adresinden erişildi.
- Korkmaz, E. V., ve Çetinkaya, A. Ş. (2018). Institutionalization and emotional labour behaviour: A research in hospitality organizations. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (35), 64-77. <https://doi.org/10.30976/susead.334326>
- Kütüphanelerde Eğitimci Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği. T.C. Resmî Gazete (17465, 21 Eylül 1981).
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği. T.C. Resmî Gazete (26501, 22 Ağustos 2001).
- National library of the Netherlands. (2020). Sustainable development goals as guidelines for library impact assessment. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/sites/default/files/documents/Oomes%2C%20M.%20%282021%29%20-%20Sustainable%20Development%20Goals%20as%20guidelines%20for%20library%20impact%20assessment.pdf> adresinden erişildi.
- National Library of Scotland. (2017). Sustainable development policy. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.nls.uk/media/eyqnqodf/2017-sustainable-development-policy.pdf> adresinden erişildi.

- Rami Kütüphanesi. (2023). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://ramikutuphanesi.gov.tr/tr> adresinden erişildi.
- Sabancı Üniversitesi. (2024). Sürdürülebilirlik. 15 Temmuz 2024 tarihinde <https://bm.sabanciuniv.edu/tr/node/3161> adresinden erişildi.
- Sayogo, D., Yuli, S., & Wiyono, W. (2021). The determinants of smart public library roles in promoting open government in indonesia. *The International Information & Library Review*, 54(2), 155-170. <https://doi.org/10.1080/10572317.2021.1936380>
- Signitzer B ve Prexl A. (2008). Corporate sustainability communications: Aspects of theory and professionalization. *Journal of Public Relations Research*, 20 (1), 1-19.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). Sürdürülebilir kalkınma amaçları Türkiye 2. ulusal gözden geçirme raporu. 12 Şubat 2024 tarihinde https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Turkiye-2nci-Ulusal-Gozden-Gecirme-Raporu_TR-WEB.pdf adresinden erişildi.
- Sustainability. (2022). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.epa.gov/sustainability/learn-about-sustainability#what> adresinden erişildi.
- Sustainable Development Report. (2023). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://dashboards.sdindex.org/> adresinden erişildi.
- Sürdürülebilir kalkınma. (2022). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.isbank.com.tr/blog/surdurulebilir-kalkinma-nedir> adresinden erişildi.
- Şeşen, Y. ve Kuzucuoğlu, A. H. (2020). The importance of green libraries in terms of sustainability. *Journal of Balkan Libraries Union*, 7 (1), 10-16.
- Tribelhorn, S.K. (2023). Preliminary investigation of sustainability awareness and activities among Academic Libraries in the United States. *The Journal of Academic Librarianship*, 49 (3). <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102661>
- Topkaraoğlu, N. M. (2021). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı halk kütüphanelerinin faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35 (1), 99-115. <http://dx.doi.org/10.24146/tk.836304>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2024). Mevzuat. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Yönetmeliği. T.C. Resmî Gazete (28280, 02 Mayıs 2012).
- Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu (2022). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/CumhurbaskanligiGenelgeleri/20220719-12.pdf> adresinden erişildi.
- University of Illinois. (2023). 12 Şubat 2024 tarihinde <https://sdglibact.web.illinois.edu/> adresinden erişildi.
- Yavuz, V.A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 63-86.
- Yıldırım, Z. ve Akkaya, M. A. (2020). Kütüphaneler ve sürdürülebilirlik ilişkisi: Genel bir değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 18-46.

- Yılmaz, B. (2005). Türkiye’de halk kütüphaneleriyle ilgili yönetmelikler üzerine bir değerlendirme. M.E. Küçük (Yay. Haz.). Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan içinde (ss. 302-313). Ankara: TKD.
- Yılmaz, B. (2019, 13 Nisan). Sürdürülebilir kalkınma bağlamında kütüphaneler: Kısa bir kavramsal çerçeve. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://www.bbyhaber.com/blog/bulentyilmaz/surdurulebilir-kalkinma-baglaminda-kutuphaneler-kisa-bir-kavramsal-cerceve-prof-dr-bulent-yilmaz/> adresinden erişildi.